

Research Paper

Relationship between character strength and social, psychological, and spiritual well-being with mediating use of character strength

Amin Taheri¹, Abdul Zahra Naami², Azita Amir Fakhraei³, Askar Atashafrouz⁴

1. Ph.D Student in Psychology, Bandarabbas Branch, Islamic Azad University, Bandarabbas, Iran.

2. Professor, Department of Psychology, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran.

3. Assistant Professor, Department of Psychology, Bandarabbas Branch, Islamic Azad University, Bandarabbas, Iran.

4. Assistant Professor, Department of Psychology, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran.

Citation: Taheri A, Naami A.Z, Amir Fakhraei A, Atashafrouz A. Relationship between character strength and social, psychological, and spiritual well-being with mediating use of character strength. J of Psychological Science. 2022; 21(110): 419-435.

URL: <https://psychologicalscience.ir/article-1-1296-fa.html>

ORCID

doi [10.52547/JPS.21.110.419](https://doi.org/10.52547/JPS.21.110.419)

ARTICLE INFO

ABSTRACT

Keywords:

character strengths,
social well-being,
psychological well-being,
spiritual well-being,
use of character strength

Background: Today, educational psychologists seek to improve students' performance and increase their well-being in all social, psychological and spiritual fields. Therefore, an important issue in the academic life of students is the improvement of their social, psychological and spiritual performance, which is the main concern of educational psychologists. Recently, they have achieved this with the help of positive psychology by focusing on character strength.

Aims: The purpose of this study is designing and testing relationships between character strength and social, psychological, spiritual well-being with mediating use of character strength.

Methods: For this purpose, 380 students were selected by multistage random sampling from twelve elementary school students in Ghale Ganj city. Research tools include the Values in Practice Questionnaire Patterson & Seligman (2004), Social well-being Questionnaire Lee & Keys (1998), Spiritual Well-being Questionnaire (Palutzian, 1982), Psychological Well-being Questionnaire (Nava, Wells Duvillar & Pena, 2018) and the use of character strengths Questionnaire (Gavinci and Linley, 2007).

Results: The results of structural equation analysis showed that character strengths have a direct relationship with psychological ($B = 0.369, p < 0/01$), social ($B = 0.201, p < 0/01$), and spiritual well-being ($B = 0.258, p < 0/01$). Bootstrap results also showed that there is an indirect relationship between character strengths through the use of character strengths with psychological ($B = 0.114, p < 0/01$), social ($B = 0.110, p < 0/01$), and spiritual well-being ($B = 0.103, p < 0/01$).

Conclusion: Based on the findings of the study the character strengths are an important factor in predicting students well-being in all types (social, psychological and well-being), which this effect increased by use of character strengths.

Received: 09 Jun 2021

Accepted: 12 Jul 2021

Available: 21 Apr 2022

* **Corresponding Author:** Abdul Zahra Naami, Professor, Department of Psychology, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran.

E-mail: naamiabdol@scu.ac.ir

Tel: (+98) 9166180457

2476-5740/ © 2021 The Authors. This is an open access article under the CC BY-NC-ND license

(<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).

Extended Abstract

Introduction

The concepts of social well-being, psychological well-being, and spiritual well-being have recently gained special importance so that the common goal of all development-related studies in a society is to promote health and well-being and make it operational in all areas. Well-being in general is a person's satisfaction with life, cultural and intellectual conditions, goals, expectations, and concerns that the person lives based on (Suk Sun, 2008). Spiritual well-being means the coherence of all dimensions of one's existence in terms of spiritual dimension (Gomez and Fisher, 2005). Precisely explaining the concept of spiritual well-being and defining it is the first step necessary to achieve a cohesive and integrated society. Spiritual well-being is important because it is an important component of quality of life and related to community health (Johnson et al., 2011). Without spiritual well-being, other dimensions of mental and social health cannot have the expected function and it is not possible to reach a high level of quality of life. Furthermore, one of the basic and important axes of health, which is a function of individuals' character traits, is social well-being. Social well-being is the evaluation of significant positive and individual behaviors in relation to others, which is one of the indicators of individuals' health (Larson, 1966). Although social well-being seems to be very important for all sections of society, it is more necessary for adolescents because of their pivotal role in national development and the realization of comprehensive goals in the future of any country. Psychological well-being is also one of the consequences of character traits. Reef (1995) considers psychological well-being as the pursuit of perfection in order to realize one's true potential. The concept of psychological well-being is known as general mental health (Diner and Diner, 2002). In general, mental well-being as one of the main components of public health during the last two decades has attracted the attention of many psychologists and researchers and extensive research has been done in this regard. However, since the early

1960s, the trend of studies has gradually shifted towards psychological growth and health.

There are also certain motivational processes called character strengths that have a significant effect on goals and achievement of goals. They contain values based on which individuals evaluate their behavior (Peterson and Seligman, 2004). Peterson and Seligman (2004) divided character strengths into six universal virtues: wisdom and knowledge, courage, humanity, justice, temperance, and transcendence.

Character strengths seem to be good internal determinants of a satisfying, happy, and successful life, in addition to external factors such as good education, a stable social environment, or financial security (Peterson, 2006; Peterson & Park, 2006). Character strengths are adjective-like. They have often been emphasized in relation to influencing how individuals interact socially, psychologically, and spiritually (Connor-Smith and Fleshbert, 2007).

The use of character strengths as an interface that connects character strengths to positive individual outcomes has not been studied. Simply having strengths is not considered an ability for individuals, but if the situation or environment is regulated for them to be able to use their character strengths properly, it has important effects on individual positive outcomes such as the well-being of individuals in all social, psychological, and spiritual aspects.

Research on the use of character strengths has shown that it is similar to character strengths. The use of character strengths is associated with well-being. For example, Gavinji and Linley (2007) examined the relationship between the use of character strengths and well-being and found that the use of character strengths is not only associated with health and vitality, but also it is a unique predictor. In line with these findings, Shogren et al. (2006) examined the relationship between positive character traits of hope and found that hope and optimism alike predict life satisfaction for students.

Using character strengths causes satisfaction with life, and this satisfaction naturally spreads to the field of work. Many studies show that the use of character strengths has a positive relationship with various areas of well-being (Biswas-Diner et al., 2017). The

use of character strengths reduces education stress, increases self-efficacy, and increases the ability of individuals to achieve education goals, which can also help increase positive education outcomes (Daniel et al., 2010). The use of character strengths increases positive emotions (Forrest et al., 2012), which in turn increases a person's willingness to help others (Eisen and Levine, 1972) and provides social well-being. In addition, since the use of character strengths strengthens the individual force (Baker et al., 2019), it provides resources that one can use for psychological well-being. Therefore, this study tried to investigate the relationship between character strengths and social, psychological, and spiritual well-being mediated by the use of character strengths. Figure 1 shows the proposed model.

Method

The statistical population of the present study included all twelfth-grade students in Qaleh Ganj County, Iran. A total of 380 students were selected by multi-stage random sampling, half of whom were boys and the other half were girls.

Descriptive statistics methods of mean, standard deviation, and correlation were used to describe the data.

Tool

Character strengths: To measure character strengths, the values in action-inventory of strengths (VIA-IS) was used. The original version of the VIA-IS questionnaire was developed by Peterson and Seligman (2004). **Social well-being:** A social well-being questionnaire developed by Lee and Case (1998) was used to measure social well-being. The questionnaire consists of 15 items and measures the dimensions of social integration, social acceptance, social participation, social flexibility, and social communication. **Spiritual well-being Questionnaire:** This questionnaire was developed by Palutzian (1982) and includes 20 items and two subscales. Odd items measure the test related to the subscale of religious well-being and the extent of the individual's experience of a satisfying relationship with God, and even items are related to the existential well-being scale that measures sense of purpose. **Psychological well-being:** The psychological well-being questionnaire was developed by Nava, Well Doylar

and Pena (2018). This questionnaire has 39 items and is designed based on the view of Reef (1989). **Questionnaire on the use of character strengths:** This questionnaire was developed by Gavinji and Linley (2007) which is a 14-item self-report scale. The scoring of this questionnaire is based on a 7-point Likert scale from strongly disagree to strongly agree. All questionnaires in the present study had good reliability and validity.

Results

Before applying the structural equation model, a number of assumptions must first be examined. All the assumptions of the present study were examined, all of which did not contradict the application of structural equations. The result of applying the model analysis is as follows.

The results of Table 2 do not show a reasonable and acceptable fit for the proposed model. Fit indices for the final model are also presented in Table 2. For this purpose, non-significant paths were first removed. Moreover, AMOS software were used for the proposed modification indices and therefore according to the indices for the proposed model, error covariance was added to the model. When variables in the model have common factors, their error may be correlated and the researcher may not include this correlation in the model. Therefore, releasing these parameters does not disrupt the model.

The results of Table 2 do not show a reasonable and acceptable fit for the proposed model. Fit indices for the final model are also presented in Table 2. For this purpose, non-significant paths were first removed. Moreover, AMOS software were used for the proposed modification indices and therefore according to the indices for the proposed model, error covariance was added to the model. When variables in the model have common factors, their error may be correlated and the researcher may not include this correlation in the model. Therefore, releasing these parameters does not disrupt the model.

Table 1. Eng.: Descriptive findings, including mean, standard deviation, and correlation matrix

Variable index	Mean	Standard deviation	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Social well-being	48.77	7.41	1									
Psychological well-being	95.41	10.79	**0.386	1								
Spiritual well-being	78.91	8.08	**0.325	**0.399	1							
Use of character strengths	57.20	6.61	**0.311	**0.542	**0.581	1						
Wisdom and knowledge	86.73	10.61	**0.439	**0.499	**0.390	**0.442	1					
Justice	69.62	7.84	**0.366	**0.464	**0.580	**0.377	**0.737	1				
Humanity	53.49	6.14	**0.360	**0.373	**0.518	**0.343	**0.673	**0.724	1			
Courage	55.57	7.18	*0.124	**0.300	**0.548	**0.239	**0.727	**0.661	**0.697	1		
Temperance	62.01	7.70	*0.232	**0.300	**0.469	**0.394	**0.739	**0.691	**0.658	**0.696	1	
Transcendence	95.40	10.12	**0.461	**0.422	**0.317	**0.378	**0.716	**0.757	**0.744	**0.616	**0.256	1

Table 2. Eng.: Fit indices related to the proposed and modified model

Variable index	χ^2	Df	χ^2/df	GFI	AGFI	NFI	TLI	CFI	RMSEA
Proposed model	1728.653	793	2.180	0.90	0.76	0.85	0.75	0.82	0.061
Final model	1633.458	772	2.110	0.96	0.91	0.92	0.97	0.94	0.056

Conclusion

The aim of this study was to investigate the effect of character strengths on psychological well-being, social well-being, and spiritual well-being of students. The results showed that character strengths had an effect on psychological well-being, social well-being, and spiritual well-being through the mediation of the use of character strengths. This finding is consistent with the findings of Harzer and Rush (2015), Proctor, Moltby and Linley (2011), Sorbehi and Bruce (2013), Vector and Kashan (2010), Abbasi et al. (2012), and Litman Ovardia and Estger (2010).

The results showed that some character strengths were significantly associated with social well-being, psychological well-being, and spiritual well-being. Furthermore, all character strengths are indirectly related to social, psychological, and spiritual well-being through the use of character strengths.

In general, the findings showed that the use of character strengths was a very fundamental factor in the relationship between character strengths and positive individual outcomes, which had not been studied in this way before. As a result, the present study complements previous research considering that use character strengths as a mediator in the relationship between character strengths and positive outcomes. Therefore, the lack of relationship between

some character strengths and positive outcomes with this factor is justified, which has not been studied in previous studies.

It is suggested that trying to use character strengths and turn them into behavioral habits cause people to experience a pleasant feeling in a way that leads to many positive consequences, including energy, strength and vitality, and greater education satisfaction.

Ethical Considerations

Compliance with ethical guidelines: This article is extracted from the Ph.D. dissertation of the first author, which was approved under No. 114481751905527 in the educational psychology Department, Bandar Abbas Branch, Islamic Azad University with the proposal approval date of 03.03.2019. The permission for its being carried out on the participants was issued by Gal eh Ganj Education Administration in 2019. Ethical considerations like gaining the informed consent of the participants and the confidentiality were observed in this research.

Funding: This study was conducted as a Ph.D. thesis with no financial support.

Authors' contribution: The first author was the senior author, the second was the supervisor, the third and forth were advisors.

Conflict of interest: There is no conflict of interest in this study.

Acknowledgments: We would like to appreciate the supervisor, the advisors, and the authorities Gal eh Ganj Education administration (Kerman province) as well as the educationists and school administrative staff.

رابطه توانمندی شخصیتی با بهزیستی اجتماعی، روانشناختی و معنوی با میانجی‌گری استفاده از توانمندی منش

امین طاهری^۱، عبدالزهره نعیمی^{۲*}، آرزینا امیرفخرایی^۳، عسکر آتش‌افروز^۴

۱. دانشجوی دکتری روانشناسی، واحد بندرعباس، دانشگاه آزاد اسلامی، بندرعباس، ایران.

۲. استاد، گروه روانشناسی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران.

۳. استادیار، گروه روانشناسی، واحد بندرعباس، دانشگاه آزاد اسلامی، بندرعباس، ایران.

۴. استادیار، گروه روانشناسی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران.

چکیده

مشخصات مقاله

زمینه: امروزه روانشناسان حوزه آموزشی به دنبال بهبود عملکرد دانش‌آموزان و افزایش بهزیستی آن‌ها در همه حوزه‌های اجتماعی، روانشناختی و معنوی می‌باشند. بنابراین یک مسئله مهم در زندگی تحصیلی دانش‌آموزان بهبود عملکرد اجتماعی، روانشناختی و معنوی آن‌ها می‌باشد که دغدغه اصلی روانشناسان تربیتی می‌باشد. اخیراً آن‌ها با تمرکز بر توانمندی‌های منش به افزایش بهزیستی اجتماعی، روانشناختی و معنوی دانش‌آموزان دست یافته‌اند.

هدف: هدف از این تحقیق طراحی و آزمون الگویی از رابطه توانمندی‌های شخصیتی با بهزیستی اجتماعی، روانشناختی و معنوی با میانجی‌گری استفاده از توانمندی منش بود.

روش: بدین منظور ۳۸۰ نفر به صورت تصادفی چند مرحله‌ای از دانش‌آموزان پایه دوازدهم مدارس شهرستان قلعه گنج انتخاب گردید. ابزار پژوهش عبارت‌است از پرسشنامه ارزش‌ها در عمل پترسون و سلیگمن (۲۰۰۴)، پرسشنامه بهزیستی اجتماعی لی و کیز (۱۹۹۸)، پرسشنامه بهزیستی معنوی پالوتزیان (۱۹۸۲)، پرسشنامه بهزیستی روانشناختی ناوا، ول دیولار و پنا (۲۰۱۸) و پرسشنامه استفاده از توانمندی منش گاوینیچی و لاینلی (۲۰۰۷) می‌باشد.

یافته‌ها: نتایج تحلیل معادلات ساختاری نشان داد که توانمندی‌های منش رابطه مستقیمی با بهزیستی روانشناختی ($B = 0/369, p < 0/01$)، اجتماعی ($B = 0/201, p < 0/01$)، و معنوی ($B = 0/258, p < 0/01$) دارند. همچنین نتایج بوت استراپ نشان داد که رابطه غیرمستقیمی بین توانمندی‌های منش از طریق استفاده از توانمندی منش با بهزیستی روانشناختی ($B = 0/114, p < 0/01$)، اجتماعی ($B = 0/110, p < 0/01$) و معنوی ($B = 0/103, p < 0/01$) وجود دارد.

نتیجه‌گیری: براساس یافته‌های پژوهش، توانمندی‌های شخصیتی عامل مهمی در پیش‌بینی بهزیستی دانش‌آموزان در همه حیطه‌های آن (اجتماعی، روانشناختی و بهزیستی) می‌باشد که این تأثیر از طریق تشویق در به کارگیری این خصلت‌ها افزایش می‌یابد.

کلیدواژه‌ها:

توانمندی شخصیتی، بهزیستی اجتماعی، بهزیستی روانشناختی، بهزیستی معنوی، استفاده از توانمندی منش

دریافت شده: ۱۴۰۰/۰۳/۱۹

پذیرفته شده: ۱۴۰۰/۰۴/۲۱

منتشر شده: ۱۴۰۱/۰۲/۰۱

* نویسنده مسئول: عبدالزهره نعیمی، استاد، گروه روانشناسی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران.

رایانامه: naamiabdol@scu.ac.ir

تلفن: ۰۹۱۶۶۱۸۰۴۵۷

مقدمه

مفاهیمی (بهزیستی اجتماعی، بهزیستی روانشناختی و بهزیستی معنوی) که اخیراً اهمیت ویژه‌ای پیدا کرده است، به طوری که هدف مشترک تمام مطالعات مرتبط با توسعه در یک جامعه گسترش سلامت و بهزیستی و عملیاتی کردن آن در تمام زمینه‌هاست. بهزیستی به طور کلی عبارت است از رضایت فرد از زندگی، شرایط فرهنگی و فکری، اهداف، انتظارات و دغدغه‌هایی که فرد بر اساس آن‌ها زندگی می‌کند (سوک سان، ۲۰۰۸). بهزیستی معنوی به معنای انسجام همه ابعاد وجود فرد از لحاظ بعد معنوی است (گومز و فیشر، ۲۰۰۵). تبیین دقیق مفهوم بهزیستی معنوی و تعریف آن اولین گام برای رسیدن به جامعه‌ای منسجم و یکپارچه ضروری است. اهمیت بهزیستی معنوی از آن جهت است که به عنوان جزء مهمی از کیفیت زندگی و مرتبط با سلامت جامعه است (جانسون و همکاران، ۲۰۱۱). بدون بهزیستی معنوی ابعاد دیگر سلامت روانی و اجتماعی نمی‌توانند عملکرد مورد انتظار را داشته باشند و رسیدن به سطح بالای کیفیت زندگی امکان پذیر نیست. بهزیستی معنوی را می‌توان ارتباط با دیگران، زندگی هدفمند، معنادار، اعتقاد و ارتباط با یک قدرت متعالی تعریف کرد. همچنین به عنوان درجه درک فرد از معنویت و حس خوب بودن که از نگرش و عزم معنوی سرچشمه می‌گیرد (سوربھی و بروس، ۲۰۱۳)، برخورداری از حس پذیرش، احساسات مثبت، اخلاق و حس ارتباط متقابل مثبت با یک قدرت حاکم و برتر قدسی، دیگران و خود که طی یک فرآیند پویا و هماهنگ شناختی، عاطفی و رفتاری حاصل می‌آید (عباسی و همکاران، ۱۳۹۱) می‌باشد. مطالعات اخیر دریافته است که معنویت ممکن است به عنوان یک منبع اجتماعی و روانشناختی در مقابله با استرس ظاهر شود (کونینگ، ۲۰۱۰). بهزیستی معنوی بازتابی از سه بعد عاطفه، رفتار و شناخت مثبت فرد از ارتباط با خود، دیگران، طبیعت و با موجودی برتر است و شامل دو بعد معنویت مذهبی (بیان مذهبی از وجود مقدس یا واقعیت غایی) و معنویت وجودی (تجربیات روانشناختی خاص بدون ارتباط با وجود مقدس یا واقعیت غایی) می‌باشد (شولز، ۲۰۰۲). معنویت، فرآیندی پویا، شخصی و تجربی و حاوی معنای زندگی در رابطه با یک وجود متعالی است و بنابر چنین ارزش‌هایی توصیف می‌شود. درحالی که مذهب مجموعه‌ای از باورهای مقدس و رهنمودهایی برای بایدها و نبایدهای رفتاری است (مالدون و کینگ، ۱۹۹۵). اما در چارچوب معنویت مذهبی و معنویت

وجودی است که فرد معنا، هدف و ارزش‌های متعالی زندگی خود را درک می‌کند (هیل و پارگامنت، ۲۰۰۳). این دو بعد با هم موجب سلامت معنوی، رضایت و هدفمندی، شادی، احترام، نگرش مثبت، آرامش درونی و هویتی یکپارچه در فرد می‌شود (کونینگ و همکاران، ۲۰۰۱)، که از ویژگی‌ها و صفات شخصیتی تأثیر می‌پذیرد.

همچنین یکی از محورهای اساسی و مهم سلامتی که تابعی از صفات شخصیتی افراد می‌باشد بهزیستی اجتماعی می‌باشد. بهزیستی اجتماعی ارزیابی رفتارهای معنادار مثبت و منفرد فرد در ارتباط با دیگران است که از شاخص‌های سلامت افراد می‌باشد (لارسون، ۱۹۶۶؛ شریفیان و همکاران، ۱۳۹۸). به نظر می‌رسد اگر چه برخورداری از بهزیستی اجتماعی برای همه اقشار جوامع دارای اهمیت زیادی دارد، اما ضرورت آن برای نوجوانان به خاطر نقش محوری آنان در جریان رشد ملی و تحقق اهداف جامع در آینده هر کشوری بیش تر است. برخورداری نوجوانان از بهزیستی اجتماعی موجب به حداکثر رسیدن کارکردها و پیامدهای مثبت اجتماعی، نظیر مشارکت‌های بعدی سیاسی، اقتصادی و مدنی می‌شود و عدم برخورداری آنان، آسیب‌ها و پیامدهای منفی را به همراه خواهد داشت (سفیری و شایسته، ۱۳۹۴). همان‌گونه که کیز معتقد است کیفیت زندگی و عملکرد شخصی فرد را نمی‌توان بدون توجه به معیارهای اجتماعی و سرمایه اجتماعی فرد ارزیابی کرد و عملکرد خوب و کیفیت بالای زندگی چیزی بیش از سلامت جسمی می‌باشد که بهزیستی اجتماعی و شیوه‌های مواجهه با چالش‌های اجتماعی را در بر می‌گیرد (جتن و همکاران، ۲۰۱۲).

بهزیستی روانشناختی نیز یکی از پیامدهای صفات شخصیتی می‌باشد. ریف (۱۹۹۵) بهزیستی روانشناختی را تلاش برای کمال در جهت تحقق توانایی‌های بالقوه واقعی فرد می‌داند. مفهوم بهزیستی روانشناختی به عنوان سلامت ذهنی عمومی شناخته شده است (داینر و داینر، ۲۰۰۲). افراد با بهزیستی روانشناختی بالا هیجان‌ات مثبت را تجربه می‌کنند و از حوادث و وقایع پیرامون خود ارزیابی مثبتی دارند؛ در حالی که افراد با بهزیستی روانشناختی پایین، حوادث و وقایع زندگی‌شان را نامطلوب ارزیابی کرده و بیشتر هیجان‌ات منفی را تجربه می‌کنند (شرکت و همکاران، ۱۳۹۹). به طور کلی بهزیستی روانی به عنوان یکی از مؤلفه‌های اصلی سلامت عمومی در خلال دو دهه گذشته توجه بسیاری از روانشناسان و محققان را به خود جلب کرده و پژوهش‌های گسترده‌ای در این باره انجام گرفته است. با این حال از آغاز

به علاوه تعیین‌کننده عوامل بیرونی مانند تحصیلات خوب، محیط اجتماعی پایدار و یا امنیت مالی (پیترسون، ۲۰۰۶؛ پیترسون و پارک، ۲۰۰۶) هستند. توانمندی‌های شخصیت صفت‌گونه هستند. صفات شخصیتی اغلب در رابطه با چگونگی تعاملات اجتماعی، روانشناختی و معنوی افراد مورد تأکید قرار گرفته‌اند (کانور - اسمیت و فلشبرت، ۲۰۰۷). توانمندی منش صفات مثبت و یا ظرفیت‌های طبیعی یا استعدادی محسوب می‌شوند که با دانش و مهارت همراه شده‌اند (کلیفتون و اندرسون، ۲۰۰۲). این ظرفیت‌ها ممکن است شامل فضیلت‌های اخلاقی باشد، اما محدود به آن‌ها نیست. پژوهش‌ها نشان داده‌است که توانمندی‌های شخصیتی در مقابله با فشارهای زندگی، مانند یک محافظ عمل می‌کنند (پارک، پیترسون و سلیگمن، ۲۰۰۴). در واقع توانمندی‌های شخصیتی چگونگی مقابله افراد با رویدادهای زندگی را تعیین می‌کنند (پیترسون و سلیگمن، ۲۰۰۴). بدین ترتیب توانمندی‌های شخصیتی مستقیماً با رفتارهای فرد مرتبطند و افراد را در مقابل آثار منفی استرس‌های مرتبط با کار محافظت کنند (کرکالدی، کوپر و براون، ۱۹۹۵؛ ولف-گنگ، ۱۹۹۵). پیترسون و سلیگمن (۲۰۰۴) فرض می‌کنند زندگی کردن براساس توانمندی‌های شخصیت برای سلامتی کلی (بهزیستی) فرد بسیار مفید است. بنابر پژوهش‌ها توانمندی‌های شخصیتی با ابعاد مختلف سلامت روانشناختی، اجتماعی و معنوی مرتبط است (پروکتور، ملتبی و لینلی، ۲۰۱۱؛ بردار و کاشدان، ۲۰۱۰؛ لیتمن اوادیا و استگر، ۲۰۱۰). توانمندی‌های بین‌فردی، شناختی و عاطفی نقش مهمی در مقابله دانش‌آموزان با استرس‌های تحصیلی‌شان دارند. همچنین هارزر و راش (۲۰۱۵) پیشنهاد دادند که توانمندی‌های شخصیتی با رضایت از زندگی ارتباط دارد. تحقیق انجام شده به‌وسیله پیترسون و همکاران (۲۰۰۶) نشان داد که تمرکز بر توانمندی‌های منش از جمله کنجکاوی، رغبت، قدردانی و معنویت باعث افزایش خوشنودی شغلی افراد می‌گردد. توانمندی‌های شخصیتی می‌تواند در افزایش بهزیستی مؤثر باشد. اما استفاده از توانمندی‌های منش به‌عنوان یک رابط که دارا بودن توانمندی‌های شخصیتی را به پیامدهای مثبت فردی متصل می‌سازد بررسی نشده است. زیرا که صرف داشتن توانمندی‌ها برای افراد، آن‌ها را برای داشتن بهزیستی همه‌جانبه کفایت نمی‌کند، بلکه چنانچه موقعیت یا محیط برای افراد به

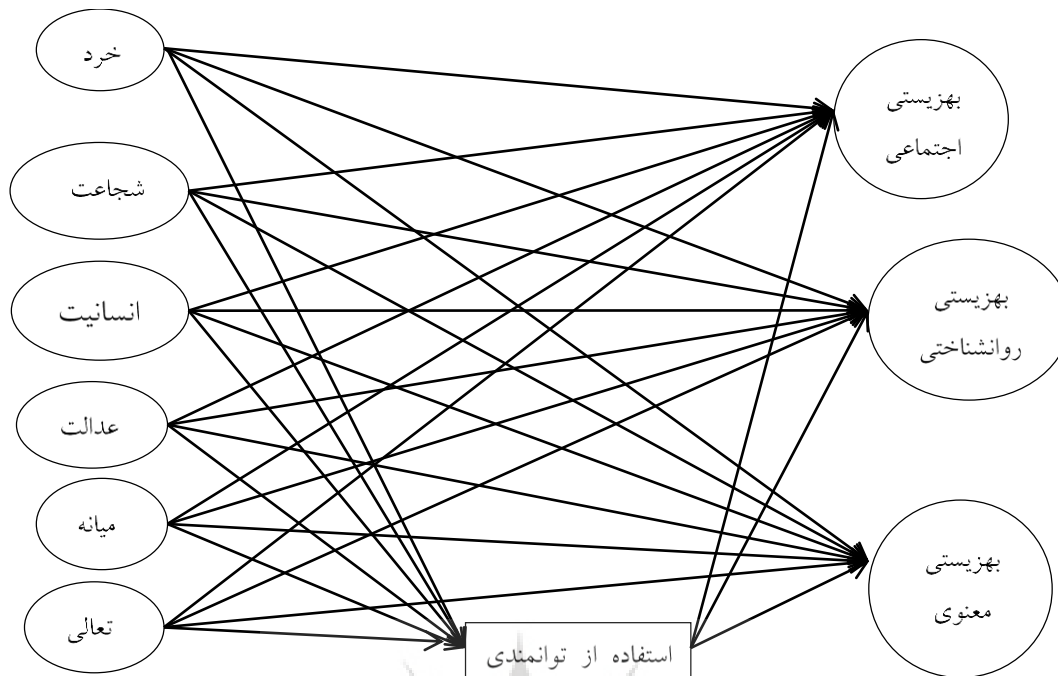
دهه ۱۹۶۰ گرایش مطالعات به تدریج به طرف رشد و سلامت روانشناختی تغییر کرده است. معنی لغوی بهزیستی یک حالت رضایت از شاد بودن، سلامتی و موفقیت است که به تجربه و عملکرد روانشناختی مطلوب اشاره می‌کند. طبق گفته ریف (۱۹۹۵) بهزیستی شامل ابعادی مانند خویشتن‌پذیری، رشد فردی، هدف زندگی، روابط مثبت با دیگران، تسلط محیطی (توانایی مدیریت مؤثر زندگی شخصی و جهان پیرامون) و حس خودمختاری و استقلال می‌شود. رویکرد روانشناسی مثبت در سال‌های اخیر مورد توجه متخصصان روانشناسی قرار گرفته‌است. توانمندی‌های شخصیت یکی از حیطه‌های پرطرفدار روانشناسی مثبت می‌باشد (رایت و گلدستاین، ۲۰۰۷)، که افراد را قادر به عملکرد بهتر می‌سازد و رضایت از زندگی را در آن‌ها افزایش می‌دهد (پیترسون و سلیگمن، ۲۰۰۴). توانمندی‌های شخصیت ارزش‌های مثبت و مربوط به ویژگی‌های شخصیتی هستند (مانند دوستانه بودن، صداقت، پشتکار). همچنین فرآیندهای انگیزشی مشخصی می‌باشند که روی اهداف و دستیابی به اهداف اثر بسزایی دارند. اما توانمندی‌های شخصیت هدف‌گرا نیستند بلکه ارزش‌هایی را در بر دارند که افراد رفتار خود را بر اساس آن‌ها ارزیابی می‌کنند (پیترسون و سلیگمن، ۲۰۰۴). پیترسون و سلیگمن (۲۰۰۴) توانمندی‌های شخصیت را به شش فضیلت جهانی و ۲۴ توانمندی شخصیتی تقسیم‌بندی کردند که عبارتند از خرد و دانش^۱ (شامل توانمندی‌های خلاقیت، کنجکاوی، روشن‌فکری، علاقه به یادگیری)، شجاعت^۲ شامل توانمندی‌های شهامت، پشتکار، اصالت، سرزندگی، انسانیت^۳ (شامل توانمندی‌های صمیمیت، مهربانی و هوش اجتماعی)، عدالت^۴ (شامل توانمندی‌های انصاف، رهبری، شهروندی)، میانه‌روی^۵ (شامل توانمندی‌های بخشش، فروتنی، احتیاط و تسلط بر خود) و تعالی^۶ (شامل توانمندی‌های تحسین، زیبایی، قدردانی، امیدواری، شوخ‌طبعی و معنویت) (پیترسون و سلیگمن، ۲۰۰۴). طبق نظر پیترسون و سلیگمن (۲۰۰۴) توانمندی‌های شخصیت در رفتارهای فردی (مانند خوب کار کردن در یک تیم)، افکار (مانند چشم‌انداز مثبت به آینده) و احساسات (مانند سپاسگزار بودن به خاطر کمک‌های دیگران و یا یک بورس تحصیلی) آشکار می‌شوند. به نظر می‌رسد توانمندی‌های شخصیت تعیین‌کننده درونی خوب یک زندگی رضایت‌بخش، شاد و موفق هستند،

4. Justice
5. Temperance
6. Transcendence

1. Wisdom / knowledge
2. Courage
3. Humanity

شکل ۱. الگوی پیشنهادی پژوهش

ساختاری (SEM) توسط نرم‌افزار کامپیوتری بسته آماری برای علوم اجتماعی (SPSS) نسخه ۲۱ و تحلیل ساختاری گشتاوری (AMOS) صورت می‌گیرند و سطح معنی‌داری برای همه فرضیه‌ها $p < 0.05$ در نظر گرفته شده‌است. همچنین اثرات غیرمستقیم و میانجی‌گر در مدل پیشنهادی نیز با روش معنی‌داری بوت استرپ^۲ بررسی شد.

(ب) ابزار

توانمندی‌های منش: برای سنجش توانمندی‌های منش از پرسشنامه ارزش فعال در عمل استفاده می‌شود. نسخه اصلی پرسشنامه ارزش‌های فعال در عمل توسط پترسون و سلیگمن (۲۰۰۴) ساخته شده‌است. این مقیاس ۲۴ توانمندی مختلف شخصیتی که از شش فضیلت عمومی جهانی منتج شده را می‌سنجد. این پرسشنامه یک ابزار خودگزارش‌دهی است. آزمودنی باید در یک مقیاس لیکرت ۵ درجه‌ای میزان موافقت یا مخالفت خود را با هر یک از عبارات بیان کند. این پرسشنامه از پایایی و روایی بالایی برخوردار است. به‌طور کلی هر کدام از عامل‌های شش‌گانه به تنهایی تحلیل عاملی تاییدی شد، که نتایج تحلیل عاملی هر کدام از متغیرهای شش‌گانه قابل قبول بود. پایایی مقیاس خرد و دانش با استفاده از تصنیف و آلفای کرونباخ

روش

الف) طرح پژوهش و شرکت‌کنندگان: جامعه آماری پژوهش حاضر شامل همه دانش‌آموزان پایه دوازدهم شهرستان قلعه گنج است. تعداد ۳۸۰ دانش‌آموز با روش نمونه‌گیری تصادفی چند مرحله‌ای انتخاب شدند که نیمی از آن‌ها پسر و نیمی دیگر دختر می‌باشد.

به این ترتیب که ابتدا از بین تمام مدارس شهرستان قلعه گنج ۲۵ مدرسه به صورت تصادفی انتخاب شد و در مرحله بعد از مدارس انتخاب شده ۲۸ کلاس پایه دوازدهم و در مرحله نهایی از این کلاس‌ها ۳۸۰ دانش‌آموز به صورت تصادفی انتخاب شد و پرسشنامه پژوهش در اختیار آن‌ها قرار گرفت. در نهایت پرسشنامه‌ها جمع‌آوری شد که ۱۵ پرسشنامه به علت مخدوش یا ناقص بودن داده‌ها کنار گذاشته شدند. برای توصیف داده‌ها از روش‌های آمار توصیفی مانند میانگین، انحراف معیار و همبستگی استفاده می‌شود. برای تعیین پایایی ابزارها از روش‌های آلفای کرونباخ و تصنیف، و برای بررسی روایی و ساختار عاملی پرسشنامه‌ها، از تحلیل عوامل تأییدی استفاده گردید. بررسی و آزمون و تحلیل فرضیه‌های تحقیق و نیز برازش مدل با روش برآورد حداکثر درست‌نمایی و با استفاده از الگویابی معادلات

². bootstrap

¹. Mediator

۰/۷۹ محاسبه شد. در پژوهش حاضر پایایی پرسشنامه بهزیستی اجتماعی با استفاده از شاخص پایایی تصنیف و آلفای کرونباخ به ترتیب ۰/۸۰ و ۰/۷۷ محاسبه شد. در پژوهش حاضر روایی پرسشنامه با استفاده از تحلیل عاملی تأییدی به دست آمد. شاخص‌های تحلیل عاملی تأییدی عبارت بود از: $\alpha^2/df= 1/924$, $RMSEA=0/043$, $TLI=0/97$, $GFI=0/93$

پرسشنامه بهزیستی معنوی: این پرسشنامه توسط پالوتزبان (۱۹۸۲) ساخته شد و شامل ۲۰ گویه و دو خرده مقیاس است. گویه‌های فرد آزمون مربوط به خرده مقیاس بهزیستی مذهبی و میزان تجربه فرد از رابطه رضایت‌بخش با خدا را مورد سنجش قرار می‌دهد و گویه‌های زوج مربوط به مقیاس بهزیستی وجودی است که احساس هدفمندی را می‌سنجد. مقیاس پاسخ‌گویی به گویه‌ها به صورت طیف لیکرت ۵ درجه‌ای از کاملاً موافق تا کاملاً مخالف است. دهشیری و همکاران (۱۳۸۵) ضرایب آلفای کرونباخ بهزیستی مذهبی و وجودی و کل پرسشنامه را به ترتیب برابر با ۰/۹۱، ۰/۹۱ و ۰/۹۳ گزارش کردند. اعتبار این پرسشنامه نیز با روش سازه‌ای مطلوب گزارش شده است. در پژوهش حاضر پایایی به روش کرونباخ و تصنیف برای این پرسشنامه ۰/۸۹ و ۰/۹۱ محاسبه شده است.

بهزیستی روانشناختی: پرسشنامه بهزیستی روانشناختی توسط ناوا، ول دیولار و پنا (۲۰۱۸) ساخته شده است. این پرسشنامه ۳۹ گویه دارد و براساس دیدگاه ریف (۱۹۸۹) طراحی شده است. روش نمره‌گذاری پرسشنامه براساس یک پیوستار ۵ درجه‌ای از کاملاً مخالف تا کاملاً موافق انجام می‌گیرد. پایایی کلی پرسشنامه با روش آلفای کرونباخ برابر با ۰/۷۷ محاسبه شده است. تحلیل عاملی اکتشافی نشان داد که گویه‌های پرسشنامه دارای بار عاملی بین ۰/۴۲ الی ۰/۷۵ بود که حاکی از اعتبار مطلوب آن است.

یافته‌ها

یافته‌های توصیفی: یافته‌های توصیفی شامل میانگین، انحراف معیار و ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش در جدول ۱ ارائه شده است. یافته‌های تحقیق: پیش از به کارگیری مدل معادلات ساختاری ابتدا باید یک سری پیش‌فرض‌ها بررسی گردند. اولین پیش‌فرض، داده‌های گمشده می‌باشد، که داده‌های گم شده با استفاده از الگوریتم خطی (تکنیک EM) جایگزین شد.

به ترتیب ۰/۸۷ و ۰/۸۹ محاسبه شد، و روایی مقیاس خرد و دانش با استفاده از تحلیل عاملی تأییدی حاکی از برازندگی مطلوبی می‌باشد ($\alpha^2/df= 2/77$, $GFI=0/97$, $TLI=0/96$, $RMSEA=0/058$). همچنین پایایی مقیاس شجاعت با استفاده از تصنیف و آلفای کرونباخ به ترتیب ۰/۸۸ و ۰/۸۱ محاسبه شد، و روایی مقیاس شجاعت با استفاده از تحلیل عاملی تأییدی حاکی از برازندگی مطلوبی می‌باشد ($\alpha^2/df= 2/118$, $GFI=0/97$, $TLI=0/99$, $RMSEA=0/060$). پایایی مقیاس انسانیت با استفاده از تصنیف و آلفای کرونباخ به ترتیب ۰/۹۱ و ۰/۷۹ محاسبه شد، و روایی مقیاس انسانیت با استفاده از تحلیل عاملی تأییدی حاکی از برازندگی مطلوبی می‌باشد ($\alpha^2/df= 1/994$, $GFI=0/93$, $TLI=0/90$, $RMSEA=0/051$). پایایی مقیاس عدالت با استفاده از تصنیف و آلفای کرونباخ به ترتیب ۰/۷۸ و ۰/۷۵ محاسبه شد، و روایی مقیاس عدالت با استفاده از تحلیل عاملی تأییدی حاکی از برازندگی مطلوبی می‌باشد ($\alpha^2/df= 2/164$, $GFI=0/90$, $TLI=0/94$, $RMSEA=0/041$). پایایی مقیاس میانه‌روی با استفاده از تصنیف و آلفای کرونباخ به ترتیب ۰/۷۹ و ۰/۷۸ محاسبه شد، و روایی مقیاس میانه‌روی با استفاده از تحلیل عاملی تأییدی حاکی از برازندگی مطلوبی می‌باشد ($\alpha^2/df= 1/822$, $GFI=0/90$, $TLI=0/90$, $RMSEA=0/046$). پایایی مقیاس تعالی با استفاده از تصنیف و آلفای کرونباخ به ترتیب ۰/۸۷ و ۰/۸۹ محاسبه شد، و روایی مقیاس تعالی با استفاده از تحلیل عاملی تأییدی حاکی از برازندگی مطلوبی می‌باشد ($\alpha^2/df= 2/209$, $GFI=0/97$, $TLI=0/94$, $RMSEA=0/065$).

بهزیستی اجتماعی: برای سنجش بهزیستی اجتماعی از پرسشنامه بهزیستی اجتماعی که توسط لی و کیس (۱۹۹۸)، ساخته شده، استفاده می‌گردد. این پرسشنامه از ۱۵ گویه تشکیل شده است و ابعاد یکپارچگی اجتماعی، پذیرش اجتماعی، مشارکت اجتماعی، انعطاف‌پذیری اجتماعی و ارتباط اجتماعی را می‌سنجد. روش پاسخگویی به پرسشنامه براساس روش لیکرت ۵ درجه‌ای از کاملاً مخالف تا کاملاً موافق انجام می‌گیرد. طراحان پرسشنامه اعتبار پرسشنامه را با روش آماری تحلیل عاملی تأییدی مورد بررسی قرار دادند که حالی از برازش مطلوب پرسشنامه با الگوی پنج عاملی بود. علاوه بر آن تحلیل عاملی اکتشافی نشان داد که بار عاملی هر کدام از گویه‌ها در هر عامل مربوطه بالاتر از ۰/۵۰ بوده است. پایایی پرسشنامه که توسط محققان با روش آلفای کرونباخ مورد بررسی قرار گرفته بود برابر با

نتایج جدول ۲ نشان‌دهنده برازش منطقی و قابل قبول برای الگوی پیشنهادی نیست. شاخص‌های برازش برای الگوی نهایی در جدول ۳ ارائه شده است. بدین منظور ابتدا مسیرهای غیرمعنی‌دار (مسیر خرد و دانش به بهزیستی معنوی؛ مسیر انسانیت، عدالت و میانه‌روی به بهزیستی روانشناختی و بهزیستی معنوی؛ مسیر شجاعت و میانه‌روی به بهزیستی اجتماعی، بهزیستی روانشناختی و بهزیستی معنوی) حذف شدند. همچنین از شاخص‌های اصلاحی^۳ پیشنهادی نرم‌افزار AMOS استفاده شد و بنابراین، با توجه به شاخص‌های اصلاح ارائه شده برای الگوی پیشنهادی، کواریانس خطا بین نشان‌گر کنجکاوی از متغیر خرد و دانش و نشان‌گر شهامت از متغیر انسانیت؛ بین نشان‌گر خلاقیت از متغیر خرد و دانش و نشان‌گر پشتکار از متغیر انسانیت؛ بین نشان‌گر انصاف از متغیر عدالت و نشان‌گر قدردانی از متغیر تعالی به الگو اضافه شد. وقتی متغیرهایی در الگو دارای علل مشترکی هستند، ممکن است خطای آن‌ها دارای همبستگی باشد و پژوهش‌گر این همبستگی را در الگو لحاظ نکند. بنابراین آزاد کردن این پارامترها خللی در الگو به وجود نمی‌آورند.

پس از اعمال اصلاحات مذکور، الگو برای بار دوم تحلیل شد. برای بررسی برازش کلی الگوی اصلاح شده نهایی، از شاخص‌های برازش استخراج شده توسط روش حداکثر درست‌نمایی استفاده شد. شاخص‌های برازندگی مدل در الگوی نهایی نشان داد که الگو از برازش بسیار خوبی با داده‌ها برخوردار است. حاصل این تغییرات مدل اصلاح شده‌ی نهایی بود که از شاخص‌های برازندگی بسیار خوبی برخوردار است و این شاخص‌ها در جدول ۲ قابل مشاهده است.

شکل ۲ الگوی نهایی پژوهش به همراه ضرایب مسیر استاندارد شده را نشان می‌دهد.

در جدول ۳ ضرایب مسیر، مقادیر خطا برای متغیرهای درون‌زا و بار عاملی نشان‌گرها بر روی متغیر مکنون مربوط به خود ارائه شده است. نتایج جدول ۳ نشان می‌دهد که ضرایب مسیر خرد و دانش به بهزیستی اجتماعی و بهزیستی روانشناختی؛ مسیر انسانیت و عدالت به بهزیستی اجتماعی؛ مسیر تعالی به بهزیستی اجتماعی و بهزیستی روانشناختی معنادار می‌باشند.

پیش فرض دوم، داده‌های پرت می‌باشد، که با استفاده از فاصله ماهالانویس این فرض بررسی گردید. مقادیر به دست آمده برای فاصله ماهالانویس با مقادیر جدول توزیع خی مقایسه می‌شود و اگر این مقادیر بزرگ‌تر از مقدار ارزش خی دو با درجه آزادی معین (تعداد متغیرهای پیش‌بین منهای یک) در سطح ۰/۰۰۱ باشند، داده پرت به حساب می‌آیند. کم‌ترین و بیش‌ترین مقدار فاصله ماهالانویس در این پژوهش ۱/۷۴۷ و ۱۸/۵۱۶ به دست آمد که در در تحلیل فرضیه‌ها بهتر است از موارد با فاصله ماهالانویس بالا (بالتر از خی دو) صرف نظر شود. با توجه به این که تعداد متغیرهای پیش‌بین در الگوی حاضر ۶ مورد است، مقدار χ^2 جدول با درجه آزادی ۶ در سطح ۰/۰۰۱ برابر با ۱۲/۵۹ می‌باشد. پیش فرض سوم، عدم هم‌خطی چندگانه متغیرهای مستقل با همدیگر می‌باشد که با استفاده از رگرسیون ملاحظه می‌گردد و نتیجه حاکی از آن بود که متغیرهای مستقل همبستگی بالایی با هم ندارند. یکی از روش‌های تشخیص هم‌خطی استفاده از معیار عامل تورم واریانس (VIF) می‌باشد. اگر آماره آزمون VIF به یک نزدیک بود نشان‌دهنده عدم وجود هم‌خطی است. به عنوان یک قاعده تجربی اگر مقدار VIF بزرگ‌تر از ۱۰ باشد هم‌خطی چندگانه بالا می‌باشد. مقدار تحمل کمتر از ۰/۱۰ نیز بیانگر عدم هم‌خطی چندگانه می‌باشد، که در پژوهش حاضر حداکثر مقدار VIF برابر ۳ بود و مقدار تحمل کم‌تر ۰/۱۰ محاسبه گردید. آخرین پیش فرض، نرمال بودن داده‌ها بود. روش‌های آماری مختلفی برای بررسی نرمال بودن داده‌ها وجود دارد که در این پژوهش از ضریب کجی^۱ و ضریب کشیدگی^۲ استفاده شده است. به گفته کلاین (۲۰۱۰) قدر مطلق ضریب کجی کم‌تر از ۳ و ضریب کشیدگی کم‌تر از ۱۰ ملاک هنجار بودن متغیرهاست. در پژوهش حاضر نیز ضریب کجی و ضریب کشیدگی نمودار متغیرها به ترتیب کمتر از ۳ و ۱۰ را نشان داد. بنابراین داده‌های پژوهش حاضر نرمال می‌باشند.

الگوی ساختاری پژوهش در بردارنده ۶ متغیر، خرد، شجاعت، انسانیت، عدالت، میانه‌روی و تعالی به عنوان متغیرهای پیش‌بین، استفاده از توانمندی منش به عنوان میانجی‌گر و متغیرهای بهزیستی اجتماعی، روانشناختی، و معنوی به عنوان متغیرهای پیامد در نظر گرفته شد. جدول ۲ شاخص برازش برای الگوی ساختار پیشنهادی پژوهش را نشان می‌دهد.

3. modification indices

1. skewness

2. kurtosis

جدول ۱. یافته‌های توصیفی شامل میانگین، انحراف معیار و ماتریس همبستگی

شاخص متغیر	میانگین	انحراف معیار	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰
بهزیستی اجتماعی	۴۸/۷۷	۷/۴۱										
بهزیستی روانشناختی	۹۵/۴۱	۱۰/۷۹	۰/۳۸۶ ^{**}									
بهزیستی معنوی	۷۸/۹۱	۸/۰۸	۰/۳۲۵ ^{**}	۰/۳۹۹ ^{**}								
استفاده از توانمندی‌های منش	۵۷/۲۰	۶/۶۱	۰/۳۱۱ ^{**}	۰/۵۴۲ ^{**}	۰/۵۸۱ ^{**}							
خرد و دانش	۸۶/۷۳	۱۰/۶۱	۰/۴۳۹ ^{**}	۰/۴۹۹ ^{**}	۰/۳۹۰ ^{**}	۰/۴۴۲ ^{**}						
عدالت	۶۹/۶۲	۷/۸۴	۰/۳۶۶ ^{**}	۰/۴۶۴ ^{**}	۰/۵۸۰ ^{**}	۰/۳۷۷ ^{**}	۰/۷۳۷ ^{**}					
انسانیت	۵۳/۴۹	۶/۱۴	۰/۳۶۰ ^{**}	۰/۳۷۳ ^{**}	۰/۵۱۸ ^{**}	۰/۳۳۳ ^{**}	۰/۶۷۳ ^{**}	۰/۷۲۴ ^{**}				
شجاعت	۵۵/۵۷	۷/۱۸	۰/۱۲۴ [*]	۰/۳۰۰ ^{**}	۰/۵۴۸ ^{**}	۰/۲۳۹ ^{**}	۰/۷۲۷ ^{**}	۰/۶۶۱ ^{**}	۰/۶۹۷ ^{**}			
میان‌روی	۶۲/۰۱	۷/۷۰	۰/۲۳۲ [*]	۰/۳۰۰ ^{**}	۰/۴۶۹ ^{**}	۰/۳۹۴ ^{**}	۰/۷۳۹ ^{**}	۰/۶۹۱ ^{**}	۰/۶۵۸ ^{**}	۰/۶۹۶ ^{**}		
تعالی	۹۵/۴۰	۱۰/۱۲	۰/۴۶۱ ^{**}	۰/۴۲۲ ^{**}	۰/۳۱۷ ^{**}	۰/۳۷۸ ^{**}	۰/۷۱۶ ^{**}	۰/۷۵۷ ^{**}	۰/۷۴۴ ^{**}	۰/۶۱۶ ^{**}	۰/۲۵۶ ^{**}	

جدول ۲. شاخص‌های برازش مربوط به الگوی پیشنهادی و اصلاح‌شده

شاخص متغیر	χ^2	Df	χ^2/df	GFI	AGFI	NFI	TLI	CFI	RMSEA
الگوی پیشنهادی	۱۷۲۸/۶۵۳	۷۹۳	۲/۱۸۰	۰/۹۰	۰/۷۶	۰/۸۵	۰/۷۵	۰/۸۲	۰/۰۶۱
الگوی نهایی	۱۶۳۳/۴۵۸	۷۷۲	۲/۱۱۰	۰/۹۶	۰/۹۱	۰/۹۲	۰/۹۷	۰/۹۴	۰/۰۵۶

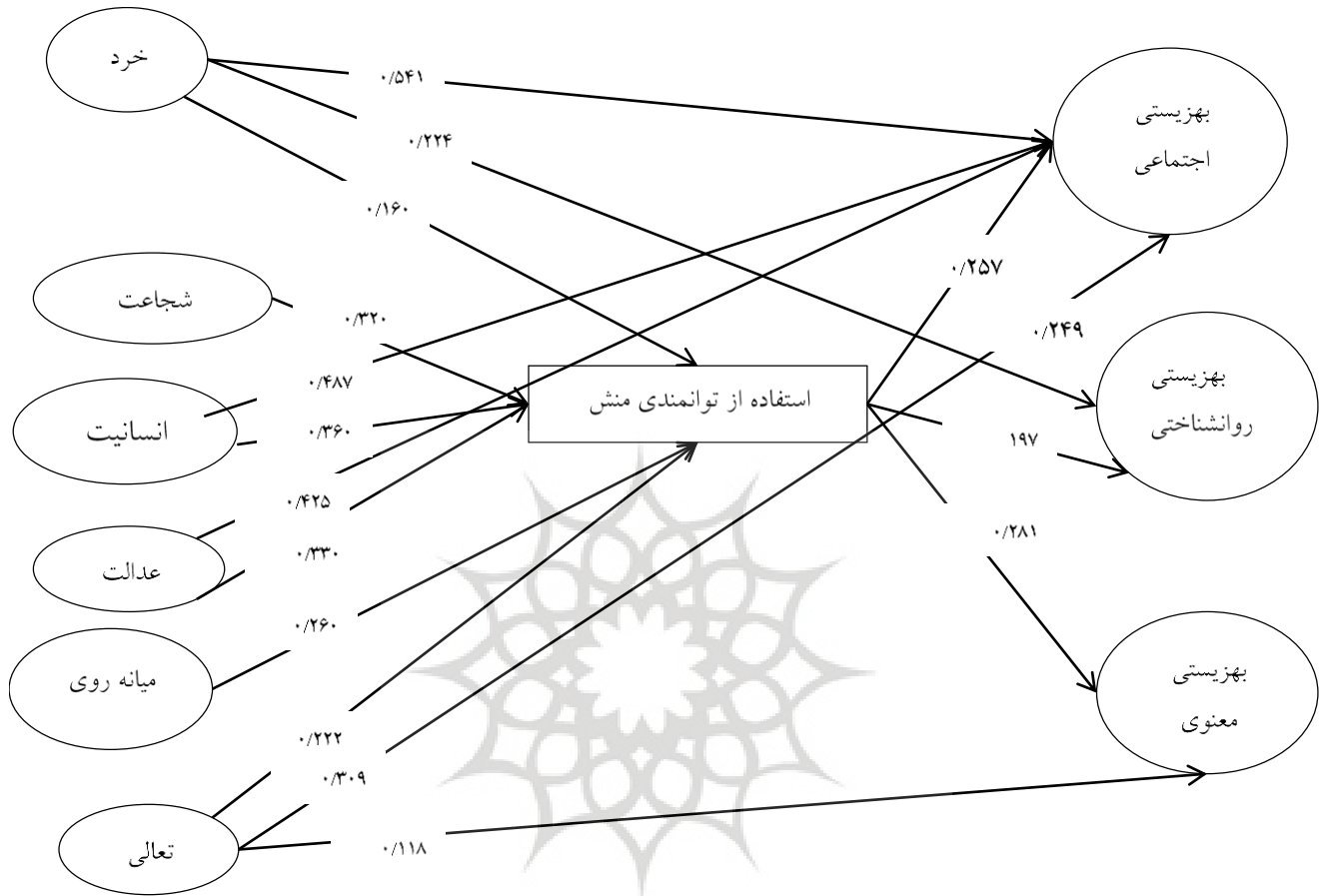
جدول ۳. اثرات استاندارد و غیر استاندارد مسیرهای مستقیم

شاخص متغیر	برآورد استاندارد (B)	برآورد غیر استاندارد (B)	خطای استاندارد	نسبت بحرانی (CR)	سطح معنی داری
خرد و دانش ← بهزیستی اجتماعی	۰/۵۴۱	۱/۴۸۲	۶/۶۴۰	۱/۱۲۷	۰/۰۵۰
خرد و دانش ← بهزیستی روانشناختی	۰/۲۲۴	۵/۳۷۷	۶/۸۵۲	۰/۷۵۸	۰/۰۱۱
خرد و دانش ← بهزیستی معنوی	۰/۰۹۹	۷/۹۴۲	۸/۶۲۰	۰/۹۲۱	۰/۳۵۷
خرد و دانش ← استفاده از توانمندی منش	۰/۰۶۰	۶/۳۹۷	۲/۸۷۱	۲/۱۸۹	۰/۰۳۲
شجاعت ← بهزیستی اجتماعی	۰/۰۴۰	۲/۴۲۳	۳/۶۲۵	۰/۶۶۸	۰/۴۰۷
شجاعت ← بهزیستی روانشناختی	۰/۰۴۴	۵/۸۰۱	۴/۱۶۴	۱/۳۹۳	۰/۷۳۲
شجاعت ← بهزیستی معنوی	۰/۰۸۹	۳/۳۸۴	۴/۰۸۳	۰/۸۲۹	۰/۳۹۹
شجاعت ← استفاده از توانمندی منش	۰/۰۶۰	۵/۳۷۷	۶/۸۵۲	۰/۷۵۸	۰/۰۰۱
انسانیت ← بهزیستی اجتماعی	۰/۴۸۷	۳/۷۶۴	۴/۷۷۴	۰/۷۸۹	۰/۰۵۰
انسانیت ← بهزیستی روانشناختی	۰/۰۱۶	۴/۴۰۹	۵/۲۲۸	۰/۸۴۳	۰/۳۴۲
انسانیت ← بهزیستی معنوی	۰/۰۹۷	۱/۲۷۰	۵/۲۷۷	۰/۲۴۱	۰/۸۱۰
انسانیت ← استفاده از توانمندی منش	۰/۳۶۰	۲/۳۷۷	۰/۸۵۲	۰/۷۵۸	۰/۰۱۲
عدالت ← بهزیستی اجتماعی	۰/۴۲۵	۰/۱۴۷	۳/۷۶۴	۰/۰۸۵	۰/۰۱۲
عدالت ← بهزیستی روانشناختی	۰/۱۰۲	۰/۲۲۶	۲/۱۳۴	۰/۱۱۹	۰/۴۲۰
عدالت ← بهزیستی معنوی	۰/۰۹۷	۰/۰۶۰	۱/۷۹۸	۰/۰۳۴	۰/۱۶۴
عدالت ← استفاده از توانمندی منش	۰/۳۳۰	۰/۲۳۷	۱/۲۷۰	۱/۱۲۹	۰/۰۴۲
میان‌روی ← بهزیستی اجتماعی	۰/۰۵۸	۱/۴۳۰	۲/۲۳۶	۱/۹۲۸	۰/۱۱۵
میان‌روی ← بهزیستی روانشناختی	۰/۰۱۵	۱/۱۳۴	۱/۸۷۷	۰/۹۲۶	۰/۶۰۴
میان‌روی ← بهزیستی معنوی	۰/۰۷۵	۵/۶۱۹	۱/۸۹۵	۰/۸۲۱	۰/۲۱۵
میان‌روی ← استفاده از توانمندی منش	۰/۲۶۰	۲/۳۷۷	۶/۸۵۲	۰/۷۵۸	۰/۰۱۱
تعالی ← بهزیستی اجتماعی	۰/۳۰۹	۱/۰۹۸	۰/۵۹۶	۱/۸۴۱	۰/۰۴۶
تعالی ← بهزیستی روانشناختی	۰/۰۶۹	۴/۸۳۶	۱/۵۷۰	۰/۳۸۵	۰/۰۸۰
تعالی ← بهزیستی معنوی	۰/۱۱۸	۷/۵۰۹	۳/۰۸۳	۰/۲۰۸	۰/۰۴۹
تعالی ← استفاده از توانمندی منش	۰/۲۲۲	۱/۳۷۷	۱/۵۴۶	۰/۲۵۸	۰/۰۳۴

روش بوت استرپ (خودگردان‌سازی) با ۲۰۰۰ مرتبه نمونه‌گیری مجدد مورد ارزیابی قرار گرفت. این نتایج در جدول ۴ ارائه شده‌است.

در پایان معنی‌داری اثرات غیرمستقیم در الگو برای بررسی نقش میانجی‌گر متغیر انگیزش تحصیلی در رابطه بین توانمندی‌های شخصیتی و پیامدهای بهزیستی اجتماعی، بهزیستی روانشناختی و بهزیستی معنوی با استفاده از

شکل ۲. مدل نهایی پژوهش

جدول ۴. نتایج بوت استرپ مربوط به روابط غیرمستقیم خرد و دانش با پیامدهای پژوهش از طریق انگیزش تحصیلی

شاخص متغیر	اندازه اثر استاندارد	خطای استاندارد	حد بالا	حد پایین	سطح معنی‌داری
خرد و دانش از طریق استفاده از توانمندی‌های منش بر بهزیستی اجتماعی	۰/۱۴۰	۱/۴۸۲	۶/۶۴۰	۱/۱۲۷	۰/۰۵۰
خرد و دانش از طریق استفاده از توانمندی‌های منش بر بهزیستی روانشناختی	۰/۱۱۵	۵/۳۷۷	۶/۸۵۲	۰/۷۵۸	۰/۰۱۱
خرد و دانش از طریق استفاده از توانمندی‌های منش بر بهزیستی معنوی	۰/۰۱۷	۷/۹۴۲	۸/۶۲۰	۰/۹۲۱	۰/۳۵۷
شجاعت از طریق استفاده از توانمندی‌های منش بر بهزیستی اجتماعی	۰/۱۸۴	۶/۳۹۷	۲/۸۷۱	۲/۱۸۹	۰/۰۳۲
شجاعت از طریق استفاده از توانمندی‌های منش بر بهزیستی روانشناختی	۰/۰۳۲	۲/۴۲۳	۳/۶۲۵	۰/۶۶۸	۰/۴۰۷
شجاعت از طریق استفاده از توانمندی‌های منش بر بهزیستی معنوی	۰/۰۲۸	۵/۸۰۱	۴/۱۶۴	۱/۳۹۳	۰/۷۳۲
انسانیت از طریق استفاده از توانمندی‌های منش بر بهزیستی اجتماعی	۰/۰۱۲	۳/۳۸۴	۴/۰۸۳	۰/۸۲۹	۰/۳۹۹
انسانیت از طریق استفاده از توانمندی‌های منش بر بهزیستی روانشناختی	۰/۱۶۰	۵/۳۷۷	۶/۸۵۲	۰/۷۵۸	۰/۰۰۱
انسانیت از طریق استفاده از توانمندی‌های منش بر بهزیستی معنوی	۰/۱۸۷	۳/۷۶۴	۴/۷۷۴	۰/۷۸۹	۰/۰۵۰
عدالت از طریق استفاده از توانمندی‌های منش بر بهزیستی اجتماعی	۰/۰۱۶	۴/۴۰۹	۵/۲۲۸	۰/۸۴۳	۰/۳۴۲
عدالت از طریق استفاده از توانمندی‌های منش بر بهزیستی روانشناختی	۰/۰۱۱	۱/۲۷۰	۵/۲۷۷	۰/۲۴۱	۰/۸۱۰

شاخص متغیر	اندازه اثر استاندارد	خطای استاندارد	حد بالا	حد پایین	سطح معنی‌داری
عدالت از طریق استفاده از توانمندی‌های منش بر بهزیستی معنوی	۰/۱۴۲	۲/۳۷۷	۰/۸۵۲	۰/۷۵۸	۰/۰۱۲
میان‌روی از طریق استفاده از توانمندی‌های منش بر بهزیستی اجتماعی	۰/۱۳۱	۰/۱۴۷	۳/۷۶۴	۰/۰۸۵	۰/۰۱۲
میان‌روی از طریق استفاده از توانمندی‌های منش بر بهزیستی روانشناختی	۰/۰۰۲	۰/۲۲۶	۲/۱۳۴	۰/۱۱۹	۰/۴۲۰
میان‌روی از طریق استفاده از توانمندی‌های منش بر بهزیستی معنوی	۰/۰۱۵	۰/۰۶۰	۱/۷۹۸	۰/۰۳۴	۰/۱۶۴
تعالی از طریق استفاده از توانمندی‌های منش بر بهزیستی اجتماعی	۰/۱۲۳	۰/۲۳۷	۱/۲۷۰	۱/۱۲۹	۰/۰۴۲
تعالی از طریق استفاده از توانمندی‌های منش بر بهزیستی روانشناختی	۰/۰۱۱	۱/۴۳۰	۲/۲۳۶	۱/۹۲۸	۰/۱۱۵
تعالی از طریق استفاده از توانمندی‌های منش بر بهزیستی معنوی	۰/۰۱۵	۱/۱۳۴	۱/۸۷۷	۰/۹۲۶	۰/۶۰۴

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی اثر توانمندی‌های منش بر بهزیستی روانشناختی، بهزیستی اجتماعی و بهزیستی معنوی دانش‌آموزان انجام شد. نتایج نشان داد که توانمندی‌های منش بر بهزیستی روانشناختی، بهزیستی اجتماعی و بهزیستی معنوی با میانجی‌گری استفاده از توانمندی‌های منش تأثیر دارند. این یافته با یافته‌های پژوهش هارزر و راش (۲۰۱۵)، پروکتور، ملتبی و لینلی (۲۰۱۱)، سوربھی و بروس (۲۰۱۳)، بردار و کاشدان (۲۰۱۰)، عباسی و همکاران (۱۳۹۱) و لیتمن اوادیا و استگر (۲۰۱۰) هماهنگ است. توانمندی خرد و دانش با بهزیستی اجتماعی، بهزیستی روانشناختی ارتباط معنی‌داری یافت. خرد به توانایی قضاوت صحیح در موضوعات مرتبط با زندگی و فهم صحیح، بامعنا یا با دوام اطلاق می‌شود. توانمندی خرد همچنین از طریق واداشتن افراد به استفاده از توانمندی‌های منش خود باعث می‌شود که افراد به بهزیستی همه‌جانبه برسند.

فضیلت عدالت نیز با بهزیستی اجتماعی رابطه معنی‌دار مستقیم و غیرمستقیم از طریق استفاده از توانمندی منش دارد، ولی با بهزیستی روانشناختی و معنوی از طریق استفاده از توانمندی منش رابطه غیرمستقیم دارد. در تبیین این یافته می‌توان گفت فضیلت عدالت در فرد، تنها از طریق ایجاد انگیزه برای استفاده از توانمندی‌های منش فرد را به بهزیستی روانشناختی و معنوی می‌رساند.

انسانیت نیز با بهزیستی اجتماعی رابطه معنی‌دار مستقیم و غیرمستقیم از طریق استفاده از توانمندی منش دارد و با بهزیستی روانشناختی و معنوی رابطه معنی‌دار غیرمستقیم از طریق استفاده از توانمندی منش دارد. بنابراین فضیلت انسانیت و مهربانی و همدلی به خودی خود باعث ارتقای معنویت فرد نمی‌شود اما هنگامی که به شناخت توانمندی‌های منش فرد کمک کند

و فرد توانمندی‌های منش را به کارگیرد، آن‌گاه می‌تواند به معنویت و سلامت روانشناختی دست یابد.

اما فضیلت میان‌روی با بهزیستی اجتماعی، بهزیستی روانشناختی، بهزیستی معنوی ارتباط معنی‌داری نیافت. بنابراین این یافته خود دلیلی بر مدعای اولیه این پژوهش است که توانمندی‌های منش چنانچه منجر به استفاده از توانمندی‌ها منش شود می‌تواند بر اینکه افراد تا چه اندازه به بهزیستی برسند تعیین‌کننده باشد. احتیاط (دوراندیشی) و تواضع مهم‌ترین موارد این فضیلت (میان‌روی) چنانچه به استفاده از توانمندی‌های منش منجر شوند در نتیجه می‌توانند بر رشد فردی، رشد بین فردی و استقلال فرد تأثیر مثبتی بگذارند.

و در آخر، فضیلت تعالی با بهزیستی اجتماعی و بهزیستی معنوی ارتباط معنی‌داری یافت. تعالی، فرد را از حس پذیرش، احساسات مثبت، اخلاق و حس ارتباط متقابل مثبت با دیگران و خود برخوردار می‌سازد که طی یک فرآیند پویا و هماهنگ شناختی، عاطفی، کنشی و پیامدهای شخصی حاصل می‌آید (عباسی و همکاران، ۱۳۹۱). همچنین این فضیلت نیز از طریق استفاده از توانمندی‌های منش بر بهزیستی افراد تأثیر مثبت بگذارد.

به‌طور کلی یافته‌ها نشان می‌دهد، استفاده از توانمندی‌های منش یک عامل بسیار اساسی در رابطه بین توانمندی‌های منش و پیامدهای مثبت فردی می‌باشد که قبلاً این‌گونه بررسی نشده بود. در نتیجه تحقیق حاضر با توجه به اینکه استفاده از توانمندی‌های منش را به‌عنوان یک میانجی‌گر در ارتباط توانمندی‌های منش با پیامدهای مثبت در نظر گرفته، کامل‌کننده پژوهش‌های پیشین است. بنابراین عدم ارتباط برخی توانمندی‌های منش با پیامدهای مثبت با این عامل توجیه می‌شود که در پژوهش‌های گذشته بررسی نگردیده بود.

۱. از آنجایی که نتایج نشان داد توانمندی‌های منش بر بهزیستی اجتماعی، روانشناختی و معنوی تأثیر دارند، پیشنهاد می‌شود اقداماتی در راستای فراهم آوردن فرصت برای دانش‌آموزان جهت آشنایی بهتر با توانمندی‌های خود صورت گیرد یا این توانمندی‌ها را در آن‌ها ایجاد کرد.

۲. همچنین نتایج تحقیق حاضر نشان داد که توانمندی‌های منش از طریق بکارگیری توانمندی‌های منش بر بهزیستی اجتماعی، روانشناختی و معنوی تأثیر دارند، پیشنهاد می‌شود برنامه‌هایی برای توسعه دانش و اطلاعات دانش‌آموزان در مورد چگونگی به کارگیری توانمندی‌های خود اجرا شود و همچنین فرصت استفاده از توانمندی‌هایشان را برایشان مهیا کنند.

۳. از آنجایی که سعی در به کارگیری توانمندی‌های منش و تبدیل آن‌ها به عادات رفتاری باعث تجربه حس خوشایند در افراد می‌شود و منجر به ایجاد پیامدهای مثبت متعدد از جمله انرژی، نیرومندی و سرزندگی و رضایت مندی تحصیلی بیش‌تری می‌شود. بنابراین بهتر است که بر شناخت و به کارگیری توانمندی‌های منش توسط دانش‌آموزان تأکید شود.

همچنین پیشنهاد می‌شود تحقیقات آتی بر نمونه بزرگتری انجام گیرد تا اعتبار و تعمیم نتایج با مشکل مواجه نشود و به اعتبار نتایج بتوان اعتماد بیشتری کرد.

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش: این مقاله برگرفته از رساله دکتری نویسنده نخست در رشته روانشناسی تربیتی دانشگاه آزاد اسلامی واحد بندرعباس با کد ۱۱۴۴۸۱۷۵۱۹۰۵۵۲۷ و تاریخ تصویب ۱۳۹۷/۱۲/۱۲ است. همچنین مجوز اجرای آن بر روی افراد نمونه از سوی آموزش و پرورش شهرستان قلعه گنج (استان کرمان) در سال ۱۳۹۷ صادر شده است. در این پژوهش ملاحظات اخلاقی مانند رضایت کامل افراد نمونه، رعایت اصل رازداری و محرمانه ماندن اطلاعات رعایت شده است.

حامی مالی: این مطالعه بدون حامی مالی و در قالب رساله دکتری انجام شده است.
نقش هر یک از نویسندگان: نویسنده نخست این مقاله به عنوان پژوهشگر اصلی، نویسنده دوم استاد راهنما (به‌عنوان نویسنده مسئول)، و نویسندگان سوم و چهارم استادان مشاور این پژوهش نقش داشتند.

تضاد منافع: این پژوهش برای نویسندگان هیچ تضاد منافی نداشته است.
تشکر و قدردانی: بدین وسیله از استاد راهنما و اساتید مشاور در این مطالعه، همکاری خوب افراد نمونه، مسئولان آموزش و پرورش شهرستان قلعه گنج (کرمان) و کادر اداری مدارس تشکر و قدردانی می‌شود.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

- Journal of Positive Psychology*, 5(6). 419-430. [Link]
- Muldoon, M. & King, N. (1995). Spirituality, health care, and bioethics. *J Relig Health*, 34(4). 329-49.
- National Interfaith Coalition on Aging. (1975). Spirit-ual well-being: a definition. [Link]
- Navana, P.B., Delvillar, O.A.E., & Pena, G.M.G. (2018). Psychometric Analysis of the Ryffs Psychological Well-being Sale. *The Journal of Psychology*, 9. 85-92. [Link]
- Park, J., Kim, S., Lim, M., & Sohn, Y.W. (2019). Having a calling on board: Effects of calling on job satisfaction and job performance among South Korean newcomers. *Frontiers in psychology*, 10. 15-84. [Link]
- Peterson C. (2006). *A Primer in Positive Psychology*. Oxford: Oxford University Press. [Link]
- Peterson, C., & Park, N. (2006). Character strengths in organizations. *Journal of Organizational Behavior*, 27. 1149-1154. [Link]
- Peterson, C., & Seligman, M.E.P. (2004). *Character strengths and virtues: A Handbook and Classification*. Washington: American Psychological Association. BIBLIOGRAPHY \1 1033. [Link]
- Proctor, C., Maltby, J., & Linley, P.A. (2011). Strengths use as a predictor of wellbeing and health-related quality of life. *Journal of Happiness Studies*, 12(1), pp.153- 169. [Link]
- Ryff. C.D. (1995). Psychological Well-being in Adult Life, *Current Directions in Psychological Science* (4). 100-104. [Link]
- Ryff, C.D. (1989). Happiness is everything, or is it? Explorations on the meaning of psychological well-being. *Journal of Personality and Social Psychology*, 57. 1069-1081. [Link]
- Schuls, E.k. (2002). The meaning of spirituality in the lives and adaptation processes of individuals with disabilities. Unpublished Doctoral Dissertation, Texas Whomans University, Denton.Texas. [Link]
- Seligman, M., & Csikszentmihalyi, M. (2000). Positive psychology: an introduction. *American Psychologist*, 55. 5-14. [Link]
- Suk-Sun, K. (2008). Interdependence of spirituality and well-being among Korean elders and family caregivers. the university of arizona. *In Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of doctor of philosophy*. [Link]
- Surbhi, K., & Bruce, G. (2013). Near -Death Experiences and Spiritual Well-Being Surbhi Khanna. *Journal of Religion and Health, original paper*. [Link]
- Tian, L., Wang, D., & Huebner, E. (2014). Development and validation of the brief adolescents subjective well-being in school scales. Springer science and Business. 44-56. [Link]
- Van-Woerkom, M., & Meyers, M.C. (2015). My strengths count! Effects of a strengths-based psychological climate on positive affect and job performance. *Human Resource Management*, 54(1). 81-103. [Link]
- Wood, A.M., Linley, P.A., Maltby, J., Kashdan, T.B., & Hurling, R. (2011). Using Psychological Strengths Leads to Less Stress and Greater SelfEsteem, Vitality, and Positive Affect: Longitudinal Examination of the Strengths Use Questionnaire. *Personality and Individual Differences*, 50(1). 15-19. [Link]
- Wright, T., & Goldstein, J. (2007). Character is not “dead” in management research: a review of individual character and organizational-level virtue. *Journal of Management*, 33. 928-958. [Link]